ปัจจัยที่ส่งผลให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและแนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มอัตราการรับคำฟ้องไว้พิจารณาของศาลปกครองขอนแก่น

The Factors Influencing the Court' Rejection of the Legal Case and the Guidelines to Improve to Increase the Acceptance of the Cases of Khon Kaen Administrative Court

อณินชญา ป้องเศษ*

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40000

E-mail: aninchaya@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและแนวทางการปรับ ปรุงเพื่อเพิ่มอัตราการรับคำฟ้องไว้พิจารณาของศาลปกครองขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ศาลปกครองขอนแก่นมีคดีที่ยื่นเข้ามาจำนวนทั้งสิ้น 6,948 คดี โดยคดีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณามีจำนวน 4,383 คดี (ร้อยละ 66.40) สาเหตุเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง ตั้งแต่การยื่นฟ้องคดีครั้งแรก ในเรื่องคำฟ้องไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน หรือไม่ครบเงื่อนไขการฟ้องคดี ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ปัจจัยที่ส่งผลให้ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ได้แก่ ด้านผู้ฟ้องคดี ทั้งในด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายปกครอง การเป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในประเทศไทยและประชาชนยังไม่มีประสบการณ์การดำเนินกระบวนพิจารณาคดีในศาลปกครอง ด้านเนื้อหาของกฎหมายและกระบวนการพิจารณาคดีซึ่งซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจ ด้านศาลปกครอง มีข้อจำกัดในการประชาสัมพันธ์แก่กลุ่มเป้าหมายและยังไม่สามารถให้บริการได้ตามความคาดหวังของผู้ฟ้องคดี

คำสำคัญ: คำฟ้องไม่สมบูรณ์ คำสั่งไม่รับคำฟ้อง

Abstract

The research aimed to study the factors which influenced the court' rejection of the legal cases and the guidelines to improve the court's acceptance of the legal cases. The study found that Khon Kaen administrative court had the total of 6,948 legal cases filed. The court did not accept the 4,383 cases (66.40%). The factors involved were numerous. For examples, the statements of the cases were incomplete and the legal conditions were not fulfilled. Those who filed the cases lacked a proper knowledge of legal rules and regulations. Legal contents and procedures were complex and difficult to understand. As for the administrative court, there were several limitations as well, for example, the legal service could not be provided as expected by those who filed the legal cases.

Keywords: Incomplete Legal Statements, Order Not to Accept the Cases

บทนำ

ศาลปกครองถือหลักว่าด้วยความถูกต้องในการใช้อำนาจของรัฐและหลักการว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐหลักว่าด้วยความถูกต้องในการใช้อำนาจของรัฐหมายความว่าอำนาจรัฐที่มีอยู่จะต้องใช้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือศาลปกครองเป็นผู้ควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ ส่วนหลักการว่าด้วยความรับผิดชอบของรัฐมีสาระสำคัญว่า อำนาจของรัฐต้องใช้อย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งหมายถึงการกระทำใดๆของรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนรัฐจะต้องชดใช้ค่าเสียหายหรืองดเว้นปฏิบัติ เพื่อมิให้ความเสียหายเกิดขึ้นศาลปกครองพิจารณาคดีระหว่างรัฐกับราษฎร มีเหตุผลสำคัญอยู่ 2 ประการคือ 1) รัฐในปัจจุบันมีบทบาทและความรับผิดชอบในชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งหมายความว่า อำนาจของรัฐมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วยการกระทบกระทั่งระหว่างรัฐกับราษฎรก็ต้องมากขึ้น ศาลยุติธรรมคงจะไม่สามารถรับพิจารณาคดีปกครองได้ทั้งหมด 2) การพิพาทระหว่างรัฐกับราษฎรเป็นการพิพาทที่มีลักษณะพิเศษ แตกต่างไปจากการพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนคือเป็นการพิพาทที่คู่กรณี ไม่อยู่ในฐานะเสมอภาคกัน เพราะฉะนั้นการใช้หลักกฎหมายธรรมดาในคดีปกครองนั้น คงจะไม่ถูกต้องนักหรือศาลไม่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎรได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้มองในแง่ความยุติธรรมที่ราษฎรจะพึงได้รับ เนื่องจากรัฐมีอำนาจเหนือกว่าราษฎรโดยประการที่การพิพาทระหว่างรัฐกับราษฎรมีลักษณะพิเศษดังกล่าวหลักกฎหมายที่จะนำมาใช้ปรับคดี เพื่อความเป็นธรรมทั้งสองฝ่ายก็ควรจะต้องเป็นหลักกฎหมายพิเศษเช่นกันและหลักกฎหมายดังกล่าวนี้ศาลปกครองเท่านั้นจะสร้างขึ้นมาได้ (อักขราทร จุฬารัตน: 2546)

ศาลปกครองขอนแก่น มีเขตอำนาจครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดมุกดาหาร เปิดทำการในวันที่ 30 เมษายน 2545 นับเป็นระยะเวลาประมาณ 12 ปีเศษ มีคดีที่ขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก และเป็นคดีที่ศาลสั่งไม่รับคำฟ้องก็มากเช่นกัน เพราะประชาชนสามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ง่าย เนื่องจากฟ้องด้วยตนเอง ฟ้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือมอบอำนาจให้บุคคลฟ้องคดีแทนได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ทนาย การฟ้องคดีไม่มีแบบฟอร์มบังคับ และไม่มีค่าธรรมเนียมศาลในกรณีการฟ้องคดีไม่มีทุนทรัพย์ จึงทำให้ผู้ฟ้องคดีบางรายส่งคำฟ้องต่อศาลได้โดยไม่ได้ศึกษากฎหมายปกครองก่อนและไม่รู้ว่าศาลปกครองมีอำนาจ การพิจารณาคดีแบบไหน ทั้งนี้ การยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองผู้ฟ้องคดีจะต้องตรวจสอบเขตอำนาจศาล อำนาจศาลปกครองและเงื่อนไขการฟ้องคดีดังที่กล่าวมาข้างต้นให้ครบถ้วนก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ศาลจะพิจารณาในเนื้อหาของคดีศาลจะต้องตรวจสอบว่าคำฟ้องอยู่ในเขตอำนาจศาลหรือไม่ เป็นคดีปกครองหรือไม่ และอยู่ในเงื่อนไขในการฟ้องคดีหรือไม่ เพื่อศาลจะได้มีคำสั่งรับหรือไม่รับคดีไว้พิจารณา (ประสาท พงษ์สุวรรณ: 2552)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น (1 ม.ค.-31 ต.ค. 57)
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับกรณีคำฟ้องคดีใหม่ ที่พบความไม่สมบูรณ์ครบถ้วน (1 ม.ค.-31 ต.ค. 57)
3. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ศาลปกครองขอนแก่นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา (1 ม.ค.-31 ต.ค. 57)
4. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มอัตราการรับฟ้องไว้พิจารณาของศาลปกครองขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคคลธรรมดา หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานเอกชน หรือผู้มายื่นฟ้องคดีกับศาลปกครองขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 100 คน/คดี ซึ่งคิดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนคดี/ราย ใช้ระยะเวลา 10 เดือน ที่ทำการศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ของศาลปกครองขอนแก่น จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนผู้ปฏิบัติงานงานรับคำฟ้องในส่วนของกลุ่มสนับสนุนงานคดีและบังคับคดีปกครอง

วิธีสุ่มตัวอย่างได้แก่จากข้อมูลที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาในปี พ.ศ. 2557 และจากกลุ่มตัวอย่างผู้มายื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น จำนวน 100 คน/คดี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูล ได้แก่

1.1 แบบบันทึกข้อมูลช่องทางการยื่นคำฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น

1.2 แบบบันทึกข้อมูลคำฟ้องที่พบความไม่สมบูรณ์ครบถ้วนในการฟ้องคดี

1.3 แบบบันทึกข้อมูลสาเหตุที่ศาลปกครองขอนแก่นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและจำหน่ายคดี

2. แบบสัมภาษณ์ ที่ออกแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มายื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. แบบสนทนากลุ่มได้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่งานรับคำฟ้องในส่วนของกลุ่มสนับสนุนงานคดีและบังคับคดีปกครอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้วิธีการเก็บแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การค้นคว้าจากการรวมรวมข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลการรับคำฟ้องที่ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น เป็นข้อมูลคดียื่นฟ้องตามประเภทคดีของศาลปกครอง ข้อมูลคดีที่ศาลสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา แยกเป็นประเภทของคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา

2. การสนทนากลุ่มย่อย ในส่วนของกลุ่มสนับสนุนงานคดีและบังคับคดีปกครองของศาลปกครองขอนแก่น จำนวน 18 คน

3. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มายื่นฟ้องคดีที่ศาลปกครองขอนแก่นจำนวน 100 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษานำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์ข้อมูล การสนทนากลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ประกอบคำสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และใช้การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนาความ นำไปสู่การตีความโดยใช้ปรากฏการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเพื่ออธิบายความตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัยและอภิปลายผล

ผู้วิจัยได้จัดเก็บแบบข้อมูลการยื่นฟ้องคดี แบบข้อมูลคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน แบบข้อมูลคดีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้มายื่นฟ้องคดีด้วยตนเองเป็นกรณีศึกษาจำนวน 100 ชุด และสรุปการสนทนากลุ่มสนับสนุนงานคดี จำนวน 18 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 ช่องทางการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น

1.ช่องทางการยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น ตั้งแต่ 1 มกราคม–31 ตุลาคม 2557			
		จำนวน	ร้อยละ
1.	ด้วยตนเอง	680	91.15
2.	ทางไปรษณีย์	66	8.85
	รวม	746	100

จากข้อมูลคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองพบว่า ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม-31 ตุลาคม 2557 มีคดีเข้ามาทั้งหมดจำนวน 746 คดี จำแนกเป็นช่องทางที่ยื่นทางไปรษณีย์ จำนวน 66 คดี คิดเป็นร้อยละ 8.85 และยื่นด้วยตนเองจำนวน 680 คดี คิดเป็นร้อยละ 91.15

จากข้อมูลที่เกี่ยวกับการยื่นฟ้องคดีใหม่ที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 พบว่าตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม–31 ตุลาคม 2557 จากคดีที่ยื่นใหม่เข้ามาเป็นจำนวน 746 คดี พบคดีที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 485 คดี คิดเป็นร้อยละ 65.01 โดยเรียงสามอันดับแรก อันดับหนึ่งคือผู้ฟ้องคดีเคยยื่นฟ้องแล้ว จำนวน 288 คดี

ตารางที่ 2 การยื่นฟ้องคดีใหม่ที่พบความไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ของศาลปกครองขอนแก่น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการยื่นฟ้องคดีใหม่ที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ตั้งแต่ 1 มกราคม– 31 ตุลาคม 2557		
รายการคำฟ้องไม่สมบูรณ์	จำนวน (485)	ร้อยละ (65.01)
-ไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดี	26	5.36
-ไม่ดำเนินการตามกฎหมาย	30	6.19
-ไม่ใช่คดีปกครอง	8	1.65
-ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง	10	2.06
-เคยยื่นฟ้องแล้ว	288	59.38
-คดีขาดอายุความ	3	0.62
-คำขอไม่อยู่ในอำนาจศาล	6	1.24
-ไม่เสียค่าธรรมเนียมศาล	10	2.06
-ไม่มีการมอบอำนาจ/ฉันทะ	14	2.89
-ไม่มีสำเนาบัตรประชาชน	35	7.22
-ไม่แนบสำเนาคำฟ้อง	25	5.15
-ไม่ระบุตัวผู้ถูกฟ้องคดี	3	0.62
-อื่นๆ	27	5.57

คิดเป็นร้อยละ 38.60 รองลงมาคือไม่มีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนจำนวน 35 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.69 และผู้ฟ้องคดีไม่ดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายกำหนด จำนวน 30 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.02

จากข้อมูลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557– 31 ตุลาคม 2557 เป็นจำนวน 697 คดี และศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาจำนวน 447 คดี คิดเป็นร้อยละ 64.13 คำสั่งไม่รับคำฟ้องจากสาเหตุสามอันดับแรก อันดับหนึ่งคือศาลสั่งจำหน่ายกรณีอื่นๆ เช่น ผู้ฟ้องคดีไม่ดำเนินการตามคำสั่งศาล (ทิ้งฟ้อง) ขอถอนคำฟ้อง เป็นต้น จำนวน 335 คดี คิดเป็นร้อยละ 74.94 อันดับสองไม่เข้าเงื่อนไขในการฟ้องคดี เช่น เป็นคดีที่เคยฟ้องแล้ว คดีขาดอายุความ เป็นต้น จำนวน 102 คดี คิดเป็นร้อยละ 22.82 และอันดับสาม ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองขอนแก่น เช่นเป็นคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม จำนวน 10 คดี คิดเป็นร้อยละ 2.24

ตารางที่ 3 ศาลปกครองขอนแก่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา

3. ข้อมูลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 – 31 ตุลาคม 2557		
เหตุที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและจำหน่าย	จำนวน (447)	ร้อยละ (100)
ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง		
-คดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอื่น	3	0.67
-คดีที่อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม	4	0.89
-อื่นๆ	3	0.67
ไม่เข้าเงื่อนไขในการฟ้องคดี		
-ไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดี	34	7.61
-คำขอไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง	2	0.45
-ไม่ดำเนินการตามกฎหมายกำหนด	10	2.24
-เป็นคดีที่ฟ้องซ้ำฟ้องซ้อน	43	9.62
-คดีขาดอายุความ	12	2.68
-อื่นๆ	1	0.22
สั่งจำหน่ายกรณีอื่นๆ		
-โอนคดีไปศาลอื่น	8	1.79
-ผู้ฟ้องคดีขอถอนฟ้อง	26	5.82
-ผู้ฟ้องคดีไม่ดำเนินการตามคำสั่งศาล	287	64.21
-ไม่ชำระค่าธรรมเนียมศาล	1	0.22
-อื่นๆ (ความเสียหายหมดสิ้นไป ฯลฯ)	13	2.91

4. ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง จากผู้มายื่นฟ้องคดีด้วยตนเอง จำนวน 100 คน ส่วนที่ 1 ด้านบุคคลพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ฟ้องคดีเป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษา จบระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่น มีอาชีพ รับราชการ และผู้ถูกฟ้องคดีเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามความรู้ ความเข้าใจกฎหมายปกครอง และกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง เรียงสามอันดับแรก ที่ผู้ฟ้องคดีไม่มีความรู้ความเข้าใจสูงสุดดังนี้

อันดับหนึ่ง คือ ผู้ฟ้องคดีไม่รู้ว่าก่อนมาฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จะต้องมีเงื่อนไขการฟ้องคดีประกอบด้วยอะไรบ้าง โดยมีผู้ฟ้องคดีจำนวน 100 คน ตอบว่าไม่รู้เงื่อนไขการฟ้องคดี จำนวนถึง 75 คน (มาตรา 42 ผู้ใดได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการกระทำหรือการ งดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือมีข้อโต้แย้ง เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองตามมาตรา 9 และการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหาย หรือยุติข้อโต้แย้งนั้นต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดใน มาตรา 72 ผู้นั้นมีสิทธิ ฟ้องคดีต่อศาลปกครองในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความ เดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะการฟ้องคดีปกครองในเรื่อง นั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวและได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด

อันดับสอง คือ ก่อนท่านจะมายื่นฟ้องคดีต่อศาลท่านเคยใช้แบบฟอร์มคำฟ้องหรือดาวน์โหลดทางอินเตอร์เน็ตหรือไม่ โดยมีผู้ฟ้องคดีจำนวน 100 คน ตอบว่าไม่เคยเข้าไปในเว็บไซต์ของศาลปกครอง จำนวนถึง 71 คน (ที่เว็บไซต์ศาลปกครอง ww.admincourt.go.th มีแบบฟอร์มคำร้อง คำขอต่างๆ ไว้ให้ดาวน์โหลดได้โดยเข้าไปที่หน้าแรก และเลือกบริการ แล้วคลิกไปที่ดาวน์โหลดจะมีแบบฟอร์มต่างๆ ให้เลือกดาวน์ไหลดได้ และมีเกร็ดความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองรวมถึงกระบวนพิจารณาคดีและแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งไว้เผยแพร่ให้ประชาชนผู้สนใจ)

อันดับสาม คือ ท่านคิดว่าการเขียนคำฟ้องต่อศาลปกครอง ท่านสามารถเขียนได้ยากหรือไม่ โดยมี ผู้ฟ้องคดีจำนวน 100 คน ตอบว่ายาก จำนวน 59 คน (มาตรา 45 วรรคหนึ่ง คำฟ้องให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและต้องมี (1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ฟ้องคดี (2) ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอันเป็น เหตุแห่งการฟ้องคดี (3) การกระทำทั้งหลายที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ตามสมควรเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว (4) คำขอของผู้ฟ้องคดี (5) ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี ถ้าเป็นการยื่นฟ้องคดีแทนผู้อื่นจะต้องแนบ ใบมอบฉันทะให้ฟ้องคดีมาด้วย)

5. สรุปผลการสนทนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในศาลปกครองขอนแก่น กลุ่มสนับสนุนงานคดี จำนวน 18 เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่คำฟ้องไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ศาลสั่งไม่สามารถรับคำฟ้องไว้พิจารณา จากการสัมภาษณ์ผู้มายื่นคำฟ้องด้วยตนเองที่ศาลปกครองขอนแก่นจำนวน 100 คนได้ข้อสรุปการวิเคราะห์ ว่าประเด็นใหญ่ๆ ผู้ฟ้องคดียังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลปกครองตลอดจนขั้นตอนและเงื่อนไขการฟ้องคดีก่อนนำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลปกครองศาลปกครองขอนแก่น การแก้ไขสรุปควรมีบริการ “คลินิกให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีและเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครองอยู่ประจำที่ห้างสรรพสินค้าใหญ่ในตัวจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และมุกดาหาร และเปิดบริการสายด่วน “Call Center” ของศาลปกครองขอนแก่นไว้บริการประชาชน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและแนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มอัตราการรับฟ้องไว้พิจารณาของศาลปกครองขอนแก่น สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ลักษณะทางประชากร สังคม พบว่า ผู้ฟ้องคดีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่น อาชีพรับราชการ ยื่นฟ้องคดีเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ก่อนจะนำคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น ไม่ได้เตรียมตัวตามขั้นตอนการฟ้องคดีหรือแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติก่อนมายื่นฟ้องคดีต่อศาล โดยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลพบว่าการยื่นฟ้องคดีทางไปรษณีย์คำฟ้องยังไม่ครบถ้วน สมบูรณ์ เช่น ยังขาดเอกสารหลักฐานประกอบคำฟ้องและสำเนาเอกสารครบถ้วนตามจำนวน ผู้ถูกฟ้อง

คดี หรือไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมศาล หรือยังไม่ครบเงื่อนไขการฟ้องคดี

2) ด้านกฎหมาย ผู้ฟ้องคดียังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง ขั้นตอนและวิธีการก่อนนำคดีมายื่นฟ้องต่อศาล เช่น ไม่อุทธรณ์คำสั่งก่อนมาฟ้องศาล อุทธรณ์แล้วยังไม่ครบระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ใช้ผู้เดือดร้อนเสียหายที่จะมีสิทธิเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาลได้ เคยยื่นฟ้องคดีมาแล้วเป็นการฟ้องซ้ำฟ้องซ้อน หรือเป็นคดีที่ขาดอายุความ ส่วนผู้ฟ้องคดีที่มักเข้าใจผิดว่าหากจะฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐจะต้องมายื่นฟ้องยังศาลปกครอง แต่แท้จริงแล้วมิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป บางเรื่องอาจต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรมหรือศาลอื่น ซึ่งประเด็นการฟ้องผิดศาลถ้าพิจารณาในภาพรวมของประเทศก็พบว่ามีความสูญเสียเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นในแง่เวลาเงิน เหตุผลเนื่องจากประชาชนต้องเสียเวลาในการดำเนินการ ส่วนของศาลปกครองก็ต้องเสียเวลาในการพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและจำหน่ายคดี

3) ด้านศาลปกครองขอนแก่น มีข้อจำกัดในเรื่องการออกประชาสัมพันธ์แก่กลุ่มเป้าหมายระดับล่างเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายปกครองและวิธีดำเนินคดีต่อศาลปกครอง เช่นกลุ่มผู้ฟ้องคดีที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองหรือกลุ่มผู้ฟ้องคดีที่ต้องทำงานไม่มีเวลาหรือไม่มีเทคโนโลยีที่สามารถใช้อำนวยความสะดวกในการติดต่อหรือค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองได้ด้วยตนเอง และความคาดหวังของผู้ฟ้องคดีที่ต้องการให้ศาลปกครองมีบริการให้คำปรึกษานำแนะการฟ้องคดีในสถานที่ราชการต่างๆ ที่ผู้ฟ้องคดีสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผู้มายื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองขอนแก่นเป็นคดีที่มีคำฟ้องสมบูรณ์ ครบถ้วน ตามเงื่อนไขการฟ้องคดี และลดการสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาคดีของศาลปกครองขอนแก่น โดยมีแนวทางการปรับปรุงเพื่อเพิ่มอัตราการรับฟ้องไว้พิจารณาของศาลปกครองขอนแก่นดังนี้

1) เพิ่มการประชาสัมพันธ์การฟ้องคดีต่อศาลปกครองผ่านสื่อต่างๆ อาทิ เช่น สื่อวิทยุชุมชน ทางโทรทัศน์ โดยในรูปตัวการ์ตูน ทางเว็บไซต์ของศาลปกครองขอนแก่น สายด่วนของศาลปกครองขอนแก่น และมีบริการ “คลินิกให้คำปรึกษาแนะนำของศาลปกครองขอนแก่น” ประจำในห้างสรรพสินค้าในตัวจังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม และมุกดาหาร เป็นต้น

2) ออกสัมมนาและมีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับศาลปกครองให้แก่ข้าราชการทั่วไป นิติกรตามสถานที่ราชการ หรือประชาชนผู้ที่สนใจ เข้ารับฟังความรู้ได้ฟรี ตามระยะเวลาที่ศาลปกครองกำหนดและสร้างเครือข่ายผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกัน ในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองขอนแก่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากสำนักงานศาลปกครองขอนแก่นที่ได้ให้ทุนการศึกษาในครั้งนี้ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมนต์ สกลไชย อาจารย์ที่ปรึกษาสาระนิพนธ์ ที่กรุณาได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีวินัยและมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

อักขราทร จุฬารัตน์. **ประมวลกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง 2546**. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงานศาลปกครอง, 2546.

ประสาท พงษ์สุวรรณ. **เงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง.** เอกสารประกอบคำบรรยาย หลักสูตรพนักงานคดีระดับกลาง รุ่นที่ 12. สำนักงานศาลปกครองขอนแก่น, 2552.